

СІМЕЙНООРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Людмила БАСЕНКО, Катерина ТИМРУК-СКОРОПАД

*Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, м. Львів, Україна*

Вступ. Сімейноорієнтована реабілітаційна програма – це підхід, який фокусується на сім'ї в цілому, а не лише на людині, яка проходить терапію [1].

Сімейноорієнтовані програми реабілітації у разі будь-яких станів та захворювань зазвичай є багатокомпонентними. Конкретні компоненти програми можуть змінюватися залежно від потреб сім'ї та захворювання, яке лікується.

Сімейноорієнтована реабілітація дітей з аутизмом передбачає спільні зусилля між дитиною, членами сім'ї та фахівцями у сфері охорони здоров'я. Вона спрямована на надання підтримки, освіти й ресурсів, які допоможуть сім'ї зрозуміти та впоратися з особливими потребами, пов'язаними з вихованням дитини з аутизмом. Залучаючи всю сім'ю до процесу терапії, сімейноорієнтована реабілітація може допомогти поліпшити комунікацію, підвищити згуртованість сім'ї та забезпечити більш цілісний підхід по догляду за дитиною [2].

Мета – проаналізувати наявні сімейноорієнтовані реабілітаційні програми для дітей з РАС.

Методи: аналіз сімейноорієнтованих реабілітаційних програм проведемо на основі наукових статей, які охоплювали питання ефективності використання цих програм у сім'ях, де є діти з розладами аутистичного спектра, за останні 10 років.

Пошук здійснювали у базі даних PubMed.

Результати. Сімейноорієнтовані програми реабілітації дітей переважно використовують у разі важких станів і захворювань, які потребують довготривалої або постійної терапії. Зокрема, такий підхід для дітей з онкологічними захворюваннями був розроблений у Німеччині понад 40 років тому [1] та розвивається в інших країнах до цього часу [2; 3]. Також ефективність сімейноорієнтованих програм реабілітації вивчали в дітей із хронічними захворюваннями [4], набутих ураженням головного мозку [5].

Основними чинниками, які впливають на добробут батьків та сімей у процесі реабілітації, є доступність інформації, залучення батьків до ухвалення рішень, соціальна підтримка та більш індивідуалізований підхід [6]. Результати засвідчили, що сімейноорієнтована підтримка може значно поліпшити якість життя батьків та сімей дітей з обмеженням життєдіяльності, зокрема шляхом зменшення стресу та поліпшення психологічного добробуту.

Сімейноорієнтована реабілітація також є важливим складником успішної терапії аутизму. Комплексні, своєчасні та сімейноорієнтовані втручання сприяють зменшенню симптомів аутизму в дітей та поліпшують якість життя дітей і членів їх сім'ї. До таких втручань, зокрема, відносять поведінкову терапію, тренування соціальних навичок та навчання батьків [7].

Висновки. Сімейноорієнтована програма реабілітації – це підхід, що враховує інтереси дитини із обмеженням життєдіяльності, а також членів її сім'ї. Найбільш вивченими є ефективність таких програм для дітей із онкологічними захворюваннями. Дослідження сімейноорієнтованих програм реабілітації для дітей з РАС є дуже обмеженими.

Ключові слова: Family, Program, Children with autism, Physical therapy.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб-сайт уряду Сполучених Штатів у справах дітей та сімей та Управління з питань наркоманії та психічного здоров'я (NCSACW) ncsacw@cffutures.org.

2. Elaine M. Gabovitch & Carol Curtin (2009) Family-Centered Care for Children With Autism Spectrum Disorders: A Review, *Marriage & Family Review*, 45:5, 469–498, DOI: 10.1080/01494920903050755.

3. Krauth KA. Family-Oriented Rehabilitation (FOR) and Rehabilitation of Adolescents and Young Adults (AYA) in Pediatric Oncology. *Oncol Res Treat*. 2017;40(12):752–758. doi: 10.1159/000484609. Epub 2017 Nov 20. PMID: 29151110.

4. Peikert ML, Inhestern L, Krauth KA, Bergelt C. Krebskranke Kinder in der familienorientierten Rehabilitation: Ziele und Veränderung der körperlichen Leistungsfähigkeit [Childhood Cancer Patients in a Family-Oriented Rehabilitation Program: Goals and Change in Physical Functioning]. *Rehabilitation (Stuttg)*. 2021 Apr;60(2):124–131. German. doi: 10.1055/a-1361–4970. Epub 2021 Apr 15. PMID: 33858021.

5. Häberle H, Schwarz R, Mathes L. Familienorientierte Betreuung bei krebskranken Kindern und Jugendlichen [Family-oriented management of children and adolescents with cancer]. *Prax Kinderpsychol Kinderpsychiatr*. 1997 Jul-Aug;46(6):405–19. German. PMID: 9312770.

6. Besier T, Hölling H, Schlack R, West C, Goldbeck L. Impact of a family-oriented rehabilitation programme on behavioural and emotional problems in healthy siblings of chronically ill children. *Child Care Health Dev*. 2010 Sep;36(5):686–95. doi: 10.1111/j.1365–2214.2010.01085x. Epub 2010 Mar 25. PMID: 20345396.

7. Shen J, Zhao S, Horn T, Benkart R, Busch T, Vrabec A, Taylor HG. Family matters: A systematic review and meta-analysis on the efficacy of family-oriented interventions for children with acquired brain injuries. *Clin Psychol Rev*. 2023 Feb; 99:102218. doi: 10.1016/j.cpr.2022.102218. Epub 2022 Nov 5. PMID: 36401964; PMCID: PMC9839654.

8. King G, Williams L, Hahn Goldberg S. Family-oriented services in pediatric rehabilitation: a scoping review and framework to promote parent and family wellness. *Child Care Health Dev*. 2017 May;43(3):334–347. doi: 10.1111/cch.12435. Epub 2017 Jan 12. PMID: 28083952.

9. Razjouyan K, Miri MA, Zarei MA, Farhangdoost H, Tavakoli S. Study of the effectiveness of comprehensive, timely, and family-oriented interventions in reducing the symptoms of autism in children. *J Family Med Prim Care*. 2020 Jun 30;9(6):2945–2949. doi: 10.4103/jfmpc.jfmpc_947_19. PMID: 32984153; PMCID: PMC7491836.